

«Ριποκίνδυνη διπλωματία» από Ουάσιγκτον και Αθήνα για την Αίγυπτο

Πριν μια εβδομάδα, το State Department δήλωνε ότι «υποστηρίζει το καθεστώς του Mubarak», όμως, το βράδυ της προηγούμενης Τρίτης, ο Αμερικανός πρόεδρος ζήτησε από τον επί 30 έτη εταίρο και υποστηρικτή των αμερικανικών συμφερόντων στη Μέση Ανατολή «την ειρηνική μετάβαση της εξουσίας ... τώρα»!

Η αλλαγή αυτή της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην επικεφαλής του State Department, Hillary Clinton, καθώς χάνεται η διπλωματική ευελιξία και αρχίζει ένας αγώνας δρόμου με μοναδικό στόχο την εκθρόνιση του Αιγύπτιου προέδρου. Οι ΗΠΑ ουσιαστικά «συναινούν» με την επιδίωξη των αντικαθεστωτικών Αιγυπτίων και καλλιεργούν ένα θετικό κλίμα για τη δημιουργία αμερικανο-αιγυπτιακών σχέσεων συνεργασίας στη μετά-Mubarak εποχή, που ευελπιστούν ότι θα προκύψει σύντομα. Βέβαια, το τοπίο παραμένει ακόμη θολό και ο Αιγύπτιος ηγέτης παραμένει στη θέση του.

Σε παρόμοιες δηλώσεις προχώρησε και η Αθήνα. Συγκεκριμένα, ο Έλληνας πρωθυπουργός, σε συνέντευξη που παραχώρησε στο βρετανικό ραδιοφωνικό δίκτυο BBC-4, τάχθηκε «υπέρ μιας μετάβασης της Αιγύπτου προς τη δημοκρατία χωρίς βία». Οπωσδήποτε, η συμπάθεια της παγκόσμιας κοινότητας συντάσσεται με τους Αιγύπτιους διαδηλωτές, όμως, αυτό είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από το τι εξυπηρετεί τα εθνικά συμφέροντα. Μεγαλύτερη απήχηση θα είχε μια τέτοια δήλωση όταν θα σχηματιζόταν η μελλοντική αιγυπτιακή κυβέρνηση, παρά στην παρούσα φάση, που διαγράφεται μια εμφύλια διαμάχη μεταξύ των αντικαθεστωτικών και φιλοκυβερνητικών Αιγυπτίων.

Με μια πρώτη εκτίμηση, οι δηλώσεις της Ουάσιγκτον και της Αθήνας θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν διπλωματικά ως «ριποκίνδυνες» (σε ανάλογες δηλώσεις έχουν προβεί και άλλοι ηγέτες δυτικών χωρών). Εκτός βέβαια, εάν έχουν δοθεί διαβεβαιώσεις από τις ΗΠΑ προς τους ηγέτες των δυτικών χωρών ότι η «τριαδρία» (Sami Enan: αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων της Αιγύπτου, Omar Suleiman: αρχηγός των υπηρεσιών πληροφοριών και πρόσφατα διορισθείς ως αντιπρόεδρος, και Ahmed Shafiq: πρώην αρχηγός της πολεμικής αεροπορίας και πρόσφατα διορισθείς ως πρωθυπουργός της Αιγύπτου), στην οποία βασίζεται αυτή τη στιγμή ο Hosni Mubarak, είναι αποφασισμένη να τον απομακρύνει από την εξουσία. Αυτές οι διαβεβαιώσεις –αν υφίστανται- θα έχουν προκύψει μετά την πρόσφατη επίσκεψη του Αιγύπτιου στρατηγού Sami Enan στην Ουάσιγκτον, όπου είχε κληθεί για να συνομιλήσει με αξιωματούχους του αμερικανικού πενταγώνου, για την ισραηλινο-παλαιστινιακή διένεξη και την ανάπτυξη του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν. Αυτό σημαίνει ότι τις επόμενες μέρες ο Αιγύπτιος πρόεδρος θα «εκθρονισθεί», χωρίς τελικά να καταφέρει να παραδώσει την εξουσία στο γιο του Gamal. Επιπρόσθετα, προκύπτει ότι η Ουάσιγκτον ενημέρωσε τον Έλληνα πρωθυπουργό για τις πιθανές μελλοντικές εξελίξεις στη γεωπολιτική χώρα και μάλλον ζήτησε «ένα χέρι βοήθειας» από την Αθήνα. Προς το παρόν, όμως, ο Hosni Mubarak ανθίσταται, γεγονός που «εκθέτει» προσωρινά τις διπλωματικές επιλογές του Obama. Όσες περισσότερες μέρες παραμένει ο Αιγύπτιος πρόεδρος στην εξουσία, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η αμηχανία των ΗΠΑ.

Πρόεδρος Hosni Mubarak Αντιπρόεδρος Omar Suleiman Πρωθυπουργός Ahmed Shafiq Αρχηγός ΕΔ Sami Enan

Η «τριαδρία» (Sami Enan: αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων της Αιγύπτου, Omar Suleiman: αρχηγός των υπηρεσιών πληροφοριών και πρόσφατα διορισθείς ως αντιπρόεδρος, και Ahmed Shafiq: πρώην αρχηγός της πολεμικής αεροπορίας και πρόσφατα διορισθείς ως πρωθυπουργός της Αιγύπτου), στην οποία βασίζεται αυτή τη στιγμή ο Hosni Mubarak, είναι αποφασισμένη να τον απομακρύνει από την εξουσία. Αυτές οι διαβεβαιώσεις –αν υφίστανται- θα έχουν προκύψει μετά την πρόσφατη επίσκεψη του Αιγύπτιου στρατηγού Sami Enan στην Ουάσιγκτον, όπου είχε κληθεί για να συνομιλήσει με αξιωματούχους του αμερικανικού πενταγώνου, για την ισραηλινο-παλαιστινιακή διένεξη και την ανάπτυξη του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν. Αυτό σημαίνει ότι τις επόμενες μέρες ο Αιγύπτιος πρόεδρος θα «εκθρονισθεί», χωρίς τελικά να καταφέρει να παραδώσει την εξουσία στο γιο του Gamal. Επιπρόσθετα, προκύπτει ότι η Ουάσιγκτον ενημέρωσε τον Έλληνα πρωθυπουργό για τις πιθανές μελλοντικές εξελίξεις στη γεωπολιτική χώρα και μάλλον ζήτησε «ένα χέρι βοήθειας» από την Αθήνα. Προς το παρόν, όμως, ο Hosni Mubarak ανθίσταται, γεγονός που «εκθέτει» προσωρινά τις διπλωματικές επιλογές του Obama. Όσες περισσότερες μέρες παραμένει ο Αιγύπτιος πρόεδρος στην εξουσία, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η αμηχανία των ΗΠΑ.

Ο στρατηγός Sami Enan θα λέγαμε ότι είναι «ο άσος στο μανίκι της Ουάσιγκτον», αφού ο στρατός συνιστά ένα σεβαστό θεσμό για τους Αιγύπτιους και επιπρόσθετα υπάρχουν

κάποιες ενδείξεις ότι μπορεί να θεωρηθεί και ως ένα βαθμό «αποδεκτός μεταβατικός ηγέτης», ακόμη και από το μεγαλύτερο κίνημα της αιγυπτιακής αντιπολίτευσης, τη Μουσουλμανική Αδελφότητα. Πριν λίγες μέρες, ο Αιγύπτιος κληρικός Kamel al-Helbawi, ο οποίος θεωρείται ένας από τους πρωταγωνιστές της αντιπολίτευσης και διατηρεί στενούς δεσμούς με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, δήλωσε ότι «ο στρατηγός Sami Ehan μπορεί να είναι ο μελλοντικός ηγέτης της Αιγύπτου» και πρόσθεσε «πιστεύω ότι θα είναι ευρέως αποδεκτός».

Όμως, η αντιπαράθεση αντικαθεστωτικών και φιλοκυβερνητικών δημιουργεί προβλήματα και ανθρώπινες απώλειες. Επομένως, ο αιγυπτιακός στρατός για να αναλάβει την εξουσία θα πρέπει να δράσει το συντομότερο δυνατόν, διότι κάθε μέρα που περνάει η κατάσταση τείνει να καταστεί χασομική, και επιπρόσθετα, στη συνείδηση του κάθε Αιγύπτιου πολίτη δημιουργείται λογικά η εντύπωση ότι «ο στρατός θα υποστηρίξει τελικά την παραμονή του Mubarak στην εξουσία».

Όλα δείχνουν ότι η Ουάσιγκτον τις επόμενες μέρες αναμένει την ανάληψη της εξουσίας από τον αιγυπτιακό στρατό και ακολούθως σκοπεύει να ανακοινώσει αφενός την υποστήριξή της στο (μάλλον) μεταβατικό αιγύπτιο ηγέτη της μετά-Mubarak εποχής, και αφετέρου τη συνέχιση της ετήσιας οικονομικής βοήθειας του 1,3 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτό βέβαια είναι και το αισιόδοξο σενάριο για την Ουάσιγκτον, καθώς η παρούσα κατάσταση χαρακτηρίζεται ως «ρευστή», γεγονός που ευνοεί τη δράση ριζοσπαστικών δυνάμεων, όπως η Μουσουλμανική Αδελφότητα. Το μεγαλύτερο κίνημα της αντιπολίτευσης ενεργεί «σοφά» χωρίς να προκαλεί και αναμένει να επέμβει την κατάλληλη στιγμή, αν και ο Mohamed al-Beltagi -ηγηγικό στέλεχος της Μουσουλμανικής Αδελφότητας- υποστήριξε στο al-Jazeera ότι «η οργάνωση δεν προσβλέπει στην εξουσία της χώρας». Το απαισιόδοξο σενάριο για τις ΗΠΑ θα είναι η διεξαγωγή ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών, που αναπόφευκτα θα οδηγήσουν στην ανάληψη της εξουσίας από τη Μουσουλμανική Αδελφότητα και τη δημιουργία μιας ισλαμικής κυβέρνησης, που δύσκολα θα αποδεχθεί τη συνεργασία με τις χώρες της Δύσης και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους.

Οι ένοπλες δυνάμεις της Αιγύπτου –και ιδιαίτερα ο στρατός ξηράς- παίζουν σημαντικό ρόλο στα πολιτικά δρώμενα της χώρας, από την εποχή της αιγυπτιακής επανάστασης του 1952 (July 23 Revolution). Έκτοτε, όλοι οι Αιγύπτιοι πρόεδροι ήταν άνθρωποι των ενόπλων δυνάμεων. Ταυτόχρονα, οι εν ενεργεία και οι εν αποστρατεία αξιωματικοί κατείχαν και συνεχίζουν να κατέχουν θέσεις κλειδιά στην αιγυπτιακή κυβέρνηση. Οι ένοπλες δυνάμεις είχαν δύο αποστολές. Να εγγυώνται την ασφάλεια της χώρας από τις εξωτερικές απειλές και να υποστηρίζουν την επιβίωση του καθεστώτος.

Στην παρούσα φάση, το κρίσιμο ερώτημα για την Αίγυπτο είναι η σχέση του προέδρου Mubarak με την ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων. Οι Αιγύπτιοι στρατηγοί θα στηρίξουν το καθεστώς ή θα απομακρύνουν τον Αιγύπτιο ηγέτη, αν δεν παραιτηθεί και συνεχισθεί η εμφύλια συγκρουσιακή κατάσταση που οδηγεί τη χώρα στο χάος; Και αν ο Mubarak εγκαταλείψει εκούσια ή ακούσια την εξουσία, ο αιγυπτιακός στρατός θα αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας για μια μεταβατική χρονική περίοδο; Θα φροντίσει να συσταθεί μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας, μέχρι τη διεξαγωγή ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών ή θα αναδυθεί ένα νέο αυταρχικό καθεστώς;

Αν οι μελλοντικές εξελίξεις ακολουθήσουν διαφορετική πορεία από αυτή που ευελπιστεί και που ως ένα σημείο έχει «χαράξει» η Ουάσιγκτον, τότε, η Μέση Ανατολή θα απομακρυνθεί σημαντικά από την επιρροή των ΗΠΑ. Ήδη, ο Λίβανος έχει περάσει στα χέρια της Hezbollah, η Συρία διέκοψε τις ειρηνευτικές συνομιλίες με το Ισραήλ και συνεχίζει να αποτελεί στρατηγικό εταίρο του Ιράν, οι επιπρόσθετες κυρώσεις κατά του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος δεν επιφέρουν κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα, το Ισραήλ αντιδρά στα κελεύσματα της Ουάσιγκτον για αναστολή της εποικιστικής δραστηριότητας στη Δυτική Όχθη με αποτέλεσμα η ειρηνευτική διαδικασία να τελματώσει, η απόσυρση των αμερικανικών δυνάμεων από το Ιράκ αφήνει ελεύθερο πεδίο στους εξωτερικούς δρώντες, το Αφγανιστάν τείνει να χαρακτηριστεί ως τραγωδία και η Τουρκία έχει ήδη περάσει στα χέρια των ισλαμιστών του Erdogan.

Οι μελλοντικές εξελίξεις στον αραβικό κόσμο «τρομάζουν» το Τελ Αβίβ και προβληματίζουν σοβαρά την Ουάσιγκτον, τις Βρυξέλλες και την Αθήνα. Αντίθετα, δημιουργούν ευοίωνες προοπτικές για το ρόλο της Άγκυρας σε περιφερειακό επίπεδο.

Γιαννακόπουλος Βασίλης